

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2021.5.17>**Ярослав Кушнір,**

ад'юнкта,

старший викладач кафедри адміністративної діяльності

Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького

ПРАВООХОРОННА ФУНКЦІЯ ДЕРЖПРИКОРДОНСЛУЖБИ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ПРОТИДІЇ ПОРУШЕННЮ ПОРЯДКУ В'ЇЗДУ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНУ ТЕРИТОРІЮ УКРАЇНИ ТА ВИЇЗДУ З НЕЇ

У статті автор розкриває сучасний стан протидії адміністративно-протиправному та кримінально-протиправному порушенню порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї крізь призму правоохоронної функції Державної прикордонної служби України. Виділяються окремі складники реалізації цієї функції, до яких належать адміністративно-юрисдикційна діяльність органів охорони державного кордону; заходи з протидії адміністративному порушенню, передбаченому ст. 204-2 КУпАП; оперативно-розшукова діяльність; запобігання кримінальному правопорушенню, передбаченому ст. 332-1 КК. Доводиться, що адміністративно-юрисдикційна діяльність полягає у своєчасному, всебічному, повному та об'єктивному з'ясуванні обставин порушення порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї; здійсненні провадження по справі, вирішення цієї справи у точній відповідності із законом; організації забезпечення виконання винесеної постанови. Протидія адміністративному порушенню порядку перетину меж тимчасово окупованої території України визначається як комплекс заходів із виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню цього адміністративного правопорушення, впливу на них з метою їх зменшення чи усунення, а також організації підвищення мотивації серед жителів прилеглих до адміністративної межі чи лінії розмежування населених пунктів щодо добровільного дотримання належного порядку перетину ліній, що окреслюють тимчасово окуповані території України. Під оперативно-розшуковою діяльністю ДПСУ у сфері, що розглядається, розуміється відносно відокремлений вид діяльності законодавчо визначеного кола суб'єктів з числа військовослужбовців ДПСУ із пошуку, отримання, фіксації, вивчення, аналізу, прогнозування та реалізації інформації за допомогою розвідувальних, контррозвідувальних, розшукових, інформаційно-аналітичних заходів з метою запобігання, виявлення та усунення порушення порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї. Запобігання кримінально-протиправному порушенню порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї трактується як комплекс заходів із застосування спеціально-кримінологічного впливу на детермінанти такої поведінки з метою їх зменшення чи нейтралізації, а також осіб з делінквентною формою поведінки на предмет їхньої переорієнтації на законослухняну поведінку.

Ключові слова: Державна прикордонна служба України, оперативно-службова діяльність, правоохоронна діяльність, адміністративно-юрисдикційні повноваження, протидія адміністративним правопорушенням, оперативно-розшукова діяльність, запобігання кримінальним правопорушенням.

Постановка проблеми. Нині в усіх основних безпекових документах України відображено пріоритет зовнішньої загрози (яка походить від держави-агресора) над внутрішніми загрозами. Зокрема, це чітко зазначено у Стратегії національної безпеки України (розділ П), затвердженої Указом Президента України від 14.09.2020 р. № 392/2020, де деструктивна діяльність Російської Федерації визначається як джерело довгострокових системних загроз національній безпеці України [1].

Такі загрози потребують швидкої управлінської реакції від органів державної влади,

переорієнтації та видозміни окремих напрямів їхньої діяльності. Вважаємо, що перед органами державної влади постало дуалістичне за направом дії, проте антонімічне за змістом завдання: забезпечити права і свободи людини та громадянина по обидва боки ліній розмежування, що окреслюють тимчасово окуповану територію України (далі – ТОТ), але при цьому протидіяти потенційним та реальним загрозам, що походять з ТОТ. Вирішення цього завдання здійснюється шляхом встановлення чітко визначеного та нормативно закріпленого порядку

в'їзду на території з особливим правовим режимом тимчасової окупації та виїзду з них.

Під впливом численних об'єктивних зовнішніх факторів та суб'єктивних внутрішніх чинників відбувається видозміна та вдосконалення функціональної діяльності компетентних органів державної влади, серед яких зазнала трансформації й оперативно-службова діяльність Держприкордонслужби України (далі – ОСД ДПСУ). Органи прикордонного відомства як безпосередній суб'єкт забезпечення належного порядку перетину меж ТОТ повсякчас стикаються з такими порушеннями. Вбачається, що проблемним залишається питання достатності та ефективності державно-владних повноважень прикордонників для комплексної протидії адміністративно-протиправним та кримінально-протиправним порушенням порядку в'їзду на ТОТ та виїзду з неї. Зокрема, в ході проведення анкетування особового складу ДПСУ, що проходить службу в зоні ООС чи на адміністративній межі, було виявлено недоліки впровадження в ОСД ДПСУ заходів з протидії та запобігання протиправним порушенням порядку перетину меж ТОТ. Такі недоліки пов'язані з об'єктивними чинниками (некомплект особового складу, рівнем надмірного навантаження на особовий склад, завантаженістю КПВВ, реально існуючими загрозами життю та здоров'ю військовослужбовців) та із суб'єктивною недооцінкою цього напрямку діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. ОСД ДПСУ не залишилась поза сферою наукових досліджень як теоретиків, так і науковців з практичним досвідом. Зокрема, комплексні дослідження функцій ДПСУ здійснювали М.О. Король, Г.А. Магась, Ю.Б. Івашков, В.Л. Зьолка, А.Б. Мисик, І.Ф. Корж та ін. Окремі аспекти реалізації правоохоронної функції у сфері протидії транскордонній злочинності проводили Н.А. Орловська, С.О. Філіппов, оперативно-розшукову діяльність ДПСУ у своїх наукових працях висвітлювали А.М. Притула, С.І. Халимон, В.О. Корольов, В.В. Половніков та ін. Дослідження проблем кримінальної відповідальності за порушення порядку в'їзду на ТОТ та виїзду з неї на рівні дисертації проводив А.А. Нікітін, аналіз питань адміністративно-правового виміру таких порушень для потреб практики органів охорони державного кордону здійснив Ю.Б. Курилюк.

Однак, як правило, питання правоохоронної функції у цьому контексті залишається поза увагою фахівців. Ті ж результати розвідок, які зачіпали зазначену проблематику, дещо втратили актуальність через

динаміку нормативного врегулювання цієї сфери суспільних відносин.

Метою статті є комплексний аналіз нормативного забезпечення правоохоронної функції ДПСУ в частині протидії порушенню порядку в'їзду на ТОТ та виїзду з неї. Для досягнення цієї мети було поставлено такі дослідницькі завдання:

1. Визначити зміст та сутність поняття «функція».

2. Визначити складники правоохоронної функції ДПСУ з протидії порушенню порядку в'їзду на ТОТ та виїзду з неї.

3. Розкрити прикладний зміст кожного з визначених складників правоохоронної функції у цій сфері.

Виклад основного матеріалу дослідження. Законодавець закріпив юридичний статус ДПСУ як правоохоронного органу спеціального призначення [2]. В ході наукового дослідження М.О. Король уточнив, що ДПСУ доцільно визначати як централізовану в масштабах України сукупність органів та підрозділів, які пов'язані між собою структурною єдністю та загальною функцією забезпечення недоторканості державного кордону, захисту територіальної цілісності, національної безпеки України на державному кордоні, а також суверенних прав України у її виключній (морській) економічній зоні [3, с. 449-450]. Науковець визначає правовий статус ДПСУ крізь призму функціональної діяльності органу, що в контексті проведення нашого дослідження є цілком прийнятним.

Аналіз поняття «функції» не новий у площині наукових досліджень. Наприклад, В.Б. Авер'янов, віддаючи належне важливості функцій, визначає їх як складники управлінської діяльності [4, с. 100]. Своєю чергою І.Л. Бачило вважає, що функції є складовою частиною компетенції і визначають, «що» робить орган [5, с. 52-54]. М.В. Чорноголовкін вказує, що функції органів держави являють собою окремі напрями у змісті їхньої практичної діяльності [6, с. 140]. М.О. Король, здійснюючи дослідження функцій саме ДПСУ, стверджує, що її функції є основними напрямками й видами діяльності, які мають юридичний характер, і їхній зміст залежить від вольових настанов держави. У поняття «функції ДПСУ» входить такий вид діяльності її органів, який визначається призначенням цієї служби, характеризується певним предметом, спрямованим на вирішення завдань, здійснюється з використанням властивої їм компетенції [7].

Нормативне закріплення функцій ДПСУ міститься у ст. 2 Закону України «Про

Державну прикордонну службу України», в якій у тому числі вказано, що виконання визначених законодавством функцій є ОСД ДПСУ [2].

Відповідні підходи науковців та нормативне вираження функцій ДПСУ дозволяють нам констатувати, що ОСД ДПСУ виражається через основні, визначені спеціальним законом напрями діяльності цього правоохоронного органу спеціального призначення.

Значний перелік функцій ДПСУ зумовив появу у фаховій літературі різноманітних підходів до їх класифікації. Зазвичай критерієм класифікації науковці вибирають, власне, зміст функціональної діяльності та сукупність державно-владних повноважень, наданих для здійснення цього виду діяльності. Наприклад, Ю.О. Михайлова пропонує таку класифікацію функцій ДПСУ: охоронні, контролюючі, координуючі, превентивні, інформаційні [8]. В.В. Половніков пропонує класифікувати законодавчо визначені функції органів охорони державного кордону таким чином: охоронна, контролю, забезпечення режимів, розвідувальна, інформаційно-аналітична, оперативно-розшукова, боротьби з правопорушеннями, координаційна [9, с. 29]. Г.А. Магась здійснює класифікацію напрямів діяльності ДПСУ крізь призму оперативного мистецтва і, як наслідок, виділяє такі види функцій: прикордонна служба, прикордонний контроль, оперативно-профілактичні заходи, прикордонна операція, бойове застосування сил та засобів ДПСУ [10]. Кожна з наведених класифікацій аргументується науковцями, має свої переваги й недоліки, що жодним чином не виключає їх паралельного застосування.

Для визначення місця протидії тимчасовій окупації і, як наслідок, порушенню порядку в'їзду на ТОТ та виїзду з неї, з метою характеристики цього напрямку функціональної діяльності органів охорони державного кордону ми пропонуємо визначити такі напрями ОСД ДПСУ: оборонна, координаційна, контролю, пропуску, забезпечення режимів, антитерористична, правоохоронна функції. Зауважимо, що це не повний перелік усіх функцій ДПСУ, а лише необхідний для проведення даного дослідження в контексті характеристики ОСД у визначеній сфері. Здійснення цих функцій відбувається за допомогою реалізації органами та підрозділами ДПСУ своїх державно-владних повноважень, тому в дослідженні будемо акцентувати свою увагу й на наданих законом правах та обов'язках посадових осіб ДПСУ.

Визначальною функцією в контексті протидії порушенню порядку в'їзду на ТОТ та виїзду з неї є правоохоронна функція.

Вітчизняна юридична наука надає таку дефініцію змісту правоохоронної функції: це державна правомірна діяльність, що полягає у впливі на поведінку людини або групи людей з боку уповноваженої державою посадової особи шляхом охорони права, відновлення, припинення або розгляду справи про порушене право, його виявлення або розслідування з обов'язковим додержанням установлених у законі процедур для цієї діяльності [11 с. 22].

О.В. Тюріна вважає, що правоохоронна діяльність – це певний різновид правозастосовної діяльності, яка є однією зі специфічних форм реалізації права та полягає в тому, що вона виступає як одна із форм активної організаційно-владної діяльності компетентних органів, які діють від імені держави за її повноваженнями [12, с. 7–11].

Для потреби нашого дослідження, а саме визначаючи ОСД в контексті протидії порушення порядку перетину меж ТОТ, визначимо такі складники правоохоронної функції ДПСУ в цій сфері:

1) Адміністративно-юрисдикційна діяльність прикордонних підрозділів, що полягає у здійсненні адміністративного провадження при реагуванні на адміністративне порушення порядку перетину меж ТОТ;

2) Оперативно-розшукова діяльність (далі – ОРД) – для пошуку і фіксації фактичних даних кримінального порушення, передбаченого ст. 332-1 КК;

3) Запобігання кримінально-протиправному та протидія адміністративно-протиправному порушенню порядку перетину меж ТОТ.

Адміністративно-юрисдикційна діяльність ДПСУ полягає у своєчасному, всебічному, повному та об'єктивному з'ясуванні обставин порушення порядку в'їзду на ТОТ та виїзду з неї, здійсненні провадження по справі, вирішенні цієї справи у точній відповідності із законом, організації забезпечення виконання винесеної постанови.

Із набранням чинності Законом України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та деяких інших законів України щодо забезпечення прикордонної безпеки держави» [13] було внесено низку кардинальних змін щодо провадження у справах про адміністративні правопорушення, протидію яким віднесено до компетенції ДПСУ. Крім того, цим Законом доповнено Закони України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», «Про Державну прикордонну службу України», «Правовий статус іноземців та осіб без громадянства», «Про створення вільної економічної зони «Крим»

і про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України». На наше переконання, відповідний закон значно посилив дієвість ДПСУ в питаннях протидії правопорушенням, що вчиняються в межах ТОТ Автономної Республіки Крим (далі по тексту – АРК) та ТОТ у Донецькій та Луганській областях.

Нині на прикордонників для здійснення адміністративно-юрисдикційного складника правоохоронної функції у сфері адміністративного порушення порядку перетину меж ТОТ покладено обов'язок: організації запобігання адміністративним правопорушенням, протидію яким законодавством віднесено до компетенції ДПСУ, їх виявлення та припинення, здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення [2].

Зазначаємо, що аналіз чинного законодавства на предмет наявності відповідних повноважень, наданих на виконання наведеного вище обов'язку, дозволяє констатувати виключний характер повноважень ДПСУ у сфері правоохоронної реакції на адміністративне порушення порядку перетину меж ТОТ. Так, усе, починаючи від моменту виявлення події адміністративного проступку, підтвердження цієї події результатом адміністративного розслідування та збіркою доказовою базою, що процесуально проявляються в оформленні протоколу про адміністративне правопорушення, реалізації подальшої процедурної діяльності із притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності, підготовка до розгляду та власне розгляд справи про адміністративне правопорушення, винесення рішення по справі, забезпечення виконання винесеної постанови, усі складники адміністративного провадження належать безпосередньо до компетенції органів охорони державного кордону [2; 14]. Жоден інший правоохоронний орган не володіє такою компетенцією.

У цьому ж аспекті правоохоронної функції визначаємо додатковий складник – протидію адміністративному порушенню порядку перетину меж ТОТ. Суб'єктами протидії адміністративним правопорушенням є профільні спеціалізовані державні органи, які здійснюють таку протидію у відповідних сферах; щодо них у нормативних актах це визначається як функція, напрям діяльності, обов'язок; їх посадові особи провадять таку діяльність на професійній основі. Під протидією адміністративному порушенню порядку перетину меж ТОТ ми розуміємо комплекс заходів із виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню цього адміністративного правопорушення, впливу на них з метою зменшення чи усунення як таких,

підвищення мотивації серед жителів прилеглих до адміністративної межі чи лінії розмежування населених пунктів щодо добровільного дотримання належного порядку перетину ліній, що окреслюють ТОТ.

Висвітлюючи питання ОСД ДПСУ та даючи відповідь на питання, яким чином здійснюється практична протидія досліджуваному нами адміністративному проступку, враховуючи специфіку його вчинення, ми впевнені, що найбільш дієвим інструментарієм в арсеналі ДПСУ є комплекс організаційно-практичних заходів (далі – КОПЗ) «Профілактика». КОПЗ «Профілактика» являє собою строкову посилену ОСД органів охорони державного кордону (в необхідних випадках – у взаємодії з іншими правоохоронними органами), спрямовану на виявлення причин та умов вчинення адміністративних проступків, а також фізичних осіб, підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, які своїми діями чи бездіяльністю сприяють вчиненню правопорушень, з метою подання пропозицій щодо їх усунення та вжиття відповідних заходів для такого усунення.

Запропонованими нами для КОПЗ «Профілактика» заходами можуть бути: проведення індивідуальних та колективних бесід із жителями прилеглих до меж ТОТ населених пунктів; організація та проведення анонімних анкетувань з метою виявлення фізичних та юридичних осіб, які причетні до протиправної діяльності на лініях, що окреслюють межі ТОТ; розміщення в громадських місцях інформаційних повідомлень та стендів, на яких роз'яснюються окремі положення законодавства, вказуються підстави притягнення та вид юридичної відповідальності, санкції за проступки; налагодження ефективної взаємодії з органами місцевого самоврядування, територіальними підрозділами інших правоохоронних органів, керівниками підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності з метою визначення алгоритму дій, спрямованих на усунення детермінант протиправної діяльності.

Комплексне висвітлення правоохоронної функції передбачає розгляд такого складника, як ОРД підрозділів органів охорони державного кордону. Як слушно зауважує О. Бандурка, більшість злочинів неможливо виявити, розкрити чи розслідувати без залучення окремих осіб до виконання оперативно-розшукових завдань [15, с. 16].

ОРД у сфері протидії кримінально-протиправному порушенню порядку в'їзду на ТОТ та виїзду з неї дає можливість використати систему не тільки гласних, але й негласних заходів, які не застосовуються

під час проведення контрольно-перевірочних процедур в контрольних пунктах в'їзду/виїзду (далі – КПВВ) чи в ході ситуативного пошуку порушників на адміністративній межі чи лінії розмежування. ОРД оперативно-розшукових відділів (далі – ОРВ) органів охорони державного кордону відіграє важливу роль у забезпеченні належного та ефективного виконання решти функцій ДПСУ, оскільки випереджувальні, достовірні дані, отримані оперативними працівниками, дають змогу решті особового складу ДПСУ адекватно реагувати на виявлені загрози без втрати показників виконання своїх службових обов'язків.

Значущість цього складника правоохоронної функції ДПСУ вбачається в тому, що вона окремо зазначена законодавцем у ст. 2 Закону України «Про Державну прикордонну службу України»: ведення розвідувальної, інформаційно-аналітичної та оперативно-розшукової діяльності в інтересах забезпечення захисту державного кордону України згідно із Законами України «Про розвідувальні органи України» та «Про оперативно-розшукову діяльність» [2].

В.О. Білецький визначає, що оперативна діяльність органів охорони державного кордону завжди була вагомою складовою частиною системи охорони державного кордону, ключовим видом діяльності з виконання комплексу заходів з протидії протиправній діяльності у прикордонній сфері, насамперед транскордонній злочинності, оскільки більшість транскордонних злочинів (наприклад, контрабанда зброї, вибухових та інших небезпечних речовин, культурних цінностей, торгівля людьми, наркотичний трафік) можуть бути виявлені, розкриті та припинені лише заходами ОРД [16].

В.О. Корольов переконаний, що ОРД ДПСУ є основною формою ОСД на державному кордоні та в межах прикордонних контрольованих районів у сфері запобігання транскордонній злочинній діяльності [17, с. 155].

Ми поділяємо погляди В.О. Корольова стосовно змістовного наповнення, сутності й призначенні ОРД в ДПСУ, проте виступаємо проти звуження сфери її застосування лише на державному кордоні України, оскільки нормативні основи, наприклад Закон України «Про Державну прикордонну службу України» чи «Про оперативно-розшукову діяльність», визначає лише мету та сферу такої діяльності, яка жодним чином не пов'язана з просторовими орієнтирами, що дозволяє нам цілком виправдано додати до сфери просторового застосування ОРД й ТОТ, а також лінію розмежування та адміністративну межу.

На підтвердження цієї тези уточнимо, що основними завданнями оперативних підрозділів ДПСУ є:

- забезпечення недоторканності державного кордону та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні;

- здійснення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні за письмовим дорученням слідчого, прокурора;

- пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена КК України, з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави [18].

Оперативний складник протидії кримінальному правопорушенню, передбаченому ст. 332-1 КК, на нашу думку, визначається такими аспектами діяльності:

- спільне та комплексне використання для цих цілей усіх суб'єктів, які відповідно до Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» мають повноваження на здійснення ОРД: розвідувального органу підрозділів охорони державного кордону, органів охорони державного кордону та морської охорони, оперативно-розшукових та інших підрозділів спеціального призначення (забезпечення внутрішньої безпеки, забезпечення власної безпеки, оперативного документування, оперативно-технічними підрозділами) [19];

- добування оперативної інформації щодо порушення порядку перетину меж ТОТ, виявлення цього кримінального правопорушення на стадії готування чи замаху завдяки застосуванню спеціального інструментарію ОРД;

- проведення інформаційно-аналітичної діяльності оперативних підрозділів та запровадження такого виду інформаційного забезпечення, як кримінальний аналіз;

- застосування для реалізації оперативної інформації та силової підтримки особового складу інших (неоперативних) прикордонних підрозділів, бажано застосування саме бойових підрозділів прикордонного відомства, наприклад мобільних підрозділів чи прикордонних комендатур швидкого реагування;

- налагодження взаємодії між оперативними підрозділами ДПСУ та підрозділами інших правоохоронних органів України;

- використання особового складу інших (неоперативних) прикордонних підрозділів для перекриття загрозливих напрямів у разі відсутності конкретних даних про час та місце вчинення протиправних дій.

Під оперативно-розшуковим складником правоохоронної функції ДПСУ з протидії порушенню порядку перетину меж ТОТ ми розуміємо відносно відокремлений вид діяльності законодавчо визначеного кола суб'єктів з числа військовослужбовців ДПСУ із пошуку, отримання, фіксації, вивчення, аналізу, прогнозування та реалізації цієї інформації за допомогою розвідувальних, контррозвідувальних, розшукових, інформаційно-аналітичних заходів з метою запобігання, виявлення та усунення подій порушення порядку в'їзду на ТОТ та виїзду з неї.

Не можемо оминати й такий складник правоохоронної функції ДПСУ, як запобігання кримінальним правопорушенням. Змістовні наукові розвідки в площині запобігання злочинам здійснював В.В. Голіна, на підставі яких визначається, що запобігання злочинам – це соціальна політика держави, спрямована на подолання криміногенно небезпечних протиріч у суспільних відносинах з метою їх позитивного вирішення і поступового витиснення (так зване загально-соціальне запобігання), а також спеціальна випереджальна практика протидії формуванню і реалізації на різних стадіях злочинних проявів (спеціально-кримінологічне запобігання) [20, с. 16].

Н.Є. Міняйло зазначає, що запобігання – це діяльність, що охоплює всі заходи, які сприяють скороченню злочинів, а також зменшенню відчуття небезпеки у громадян як кількісно, так і якісно безпосередньо за допомогою утримання від злочинних дій або через політику і втручання, спрямовані на зменшення можливостей для вчинення злочинів, а також через впливи на причини злочинності [21].

Запобігання кримінально-протиправному порушенню порядку в'їзду на ТОТ та виїзду з неї трактується нами як комплекс заходів із застосування спеціально-кримінологічного впливу на детермінанти такої суспільно небезпечної поведінки з метою їх зменшення чи нейтралізації, а також на осіб з делінквентною формою поведінки на предмет їхньої переорієнтації на законслухняну поведінку.

Для досягнення мети нашого дослідження виділяємо такі аспекти правоохоронної функції ДПСУ із запобігання кримінально-протиправному порушенню порядку в'їзду на ТОТ та виїзду з неї:

– виявлення, вплив з метою зменшення чи усунення детермінант, що зумовлюють діяння, передбачені ст. 332-1 КК;

– проведення комплексного кримінального аналізу практики притягнення осіб до кримінальної відповідальності за вчинення

розглядуваного кримінального правопорушення:

– розробка та реалізація комплексу заходів із попередження діянь, передбачених ст. 332-1 КК на стадії незакінченого кримінального правопорушення;

– застосування спеціально-кримінологічного впливу на осіб з явною делінквентною поведінкою, що проживають на прилеглих до адміністративної межі чи лінії розмежування територіях.

Висновки

Проведене дослідження дало змогу визначити зміст окремого складника оперативно-службової діяльності ДПСУ з протидії порушенню порядку в'їзду на ТОТ та виїзду з неї. Аналіз чинного національного законодавства дає підстави говорити про розширення основних напрямів діяльності правоохоронного органу спеціального призначення, зокрема, шляхом надання додаткових державно-владних повноважень у сфері протидії порушенню порядку перетину меж ТОТ, наслідком чого стало його закріплення як одного з центральних суб'єктів забезпечення належного порядку перетину меж ТОТ України.

Визначальне місце в оперативно-службовій діяльності Держприкордонслужби з протидії адміністративному-правовому та кримінально-правовому порушенню порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї займає правоохоронна функція цього відомства. Результати дослідження вказують на комплексний інтегративний характер такої функції, що включає чотири компоненти, відображені в таких напрямках діяльності: адміністративно-юрисдикційна діяльність, оперативно-розшукова діяльність, комплекс заходів із протидії адміністративному проступку, передбаченому статтею 204-2 КУпАП, та комплекс заходів, спрямованих на запобігання кримінальному правопорушенню, закріпленому у статті 332-1 ККУ. При цьому відзначається наявність достатнього та ефективного інструментарію державно-владних повноважень, наданих для забезпечення реалізації описаних функціональних напрямів діяльності, що дозволяє практично забезпечувати завдання із забезпечення прав і свобод людини та громадянина й протидії реальним та потенційним загрозам національній безпеці у гармонійному поєднанні із завданнями, покладеними законодавцем на органи охорони державного кордону.

Подальші наукові дослідження в частині вдосконалення професійної діяльності представників прикордонного відомства

полягають у визначенні обґрунтованих підходів до забезпечення впровадження комплексу дій, спрямованих на запобігання та протидію порушенню порядку в'їзду на ТОТ та виїзду з неї, як таких, що сприятимуть реалізації правоохоронній функції ДПСУ, внаслідок чого прогнозується підвищення рівня ефективності виконання прикордонниками обов'язку із запобігання та протидії правопорушенням, що належать до компетенції ДПСУ, й зменшення протиправних проявів такого порушення.

Список використаних джерел:

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 14.09.2020 № 392/2020 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text> (дата звернення: 21.04.2021).
2. Про Державну прикордонну службу України: Закон України від 03.04.2003 року № 661-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15#Text> (дата звернення: 21.04.2021).
3. Король М.О. Адміністративно-правове регулювання системи Державної прикордонної служби України. *Форум права*. 2011. № 2. С. 446-450.
4. Державне управління: проблеми адміністративно-правової теорії та практики: підручник / за заг. ред. В.Б. Авер'янова. Київ: Факт, 2003. 384 с.
5. Функції органів управління. Правові проблеми оформлення і реалізації: учебник / под. общ. ред. И.Л. Бачило. Москва: Юрид. лит., 1976. 200 с.
6. Теория функций советского государства: учебник / под. общ. ред. Н.В. Черноголовкина. Москва: Юрид. лит., 1970. 215 с.
7. Король М.О. Поняття та основні напрямки розвитку функцій Державної прикордонної служби України. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія «Юридичні науки»*: електронне фахове видання. Хмельницький, 2016. Вип. 1. URL: https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/11/visnik_1_2016_ur.pdf (дата звернення: 21.04.2021).
8. Михайлова Ю.О. Роль та місце Державної прикордонної служби України у системі суб'єктів забезпечення національної безпеки. *Форум права*: електрон. наук. фахове вид. 2017. № 4. С. 152-158. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2017_4_26.pdf (дата звернення: 21.04.2021).
9. Половніков В.В. Державна прикордонна служба України як правоохоронний орган. *Науковий вісник Державної прикордонної служби України*: науково-практичний альманах. Хмельницький, 2004. № 3. С. 29-31.
10. Магась Г.А. Теоретичне дослідження категорій оперативного мистецтва Державної прикордонної служби України. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія «Державне управління»*: електронне фахове видання. Хмельницький, 2018. Вип. 1. URL: https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/11/visnik_1_2018_du.pdf (дата звернення: 21.04.2021).
11. Суд, правоохоронні та правозахисні органи України: підручник / відп. ред. В.Т. Малишенко. Київ: Юрінком Інтер, 2004. 376 с.
12. Тюріна О.В. Сучасні системи судових і правоохоронних органів (порівняльно-правова характеристика): навч. посіб. Київ: Скіф, 2008. 96 с.
13. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та деяких інших законів України щодо забезпечення прикордонної безпеки держави: Закон України від 27 лют. 2018 р. № 2293-VIII *Офіц. вісн. України*. 2018. № 36. Ст. 1259.
14. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України, Кодекс від 07.12.1984 р. № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 21.04.2021).
15. Бандурка А.М., Горбачев А.В. Оперативно-розшукова діяльність: правовий аналіз: науч.-практ. пос. Київ: РІО МВД України, 1994. 160 с.
16. Білецький В.О. Оперативно-розшукова діяльність як складова інтегрованого управління кордонами. *Державне управління: удосконалення та розвиток*: електрон. наук. фахове вид. 2013. № 7. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=602> (дата звернення: 21.04.2020).
17. Корольов В.О. Сутність оперативно-розшукової діяльності ДПСУ щодо запобігання транскордонної організованої злочинності на державному кордоні України. *Право і суспільство*. 2016. № 1. Ч. 2. С. 153-159.
18. Про затвердження Положення про оперативно-розшуковий відділ органу охорони державного кордону: наказ Міністерства внутрішніх справ від 02.02.2015 року № 118 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0187-15#Text> (дата звернення: 21.04.2020).
19. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 року № 2135-XII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text> (дата звернення: 21.04.2020).
20. Голіна В.В. Запобігання злочинності (теорія та практика): навчальний посібник / Нац. юрид. акад. України. Харків: Друкарня Національної юридичної академії України, 2011. 120 с.
21. 2001/427/JHA: Council Decision of 28 May 2001 setting up a European crime prevention network / Official Journal L 153. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2001.153.01.0001.01.ENG&toc=OJ%3AL%3A2001%3A153%3ATOC (дата звернення: 21.04.2020).

Yaroslav Kushnir. Law enforcement function in operational and official activity of the State Border Guard Service of Ukraine against violation of the entry into and exit from the temporarily occupied territory of Ukraine

In this article, the author reveals the current state of counteraction to administrative and criminal violations of the order of entry into and exit from the temporarily occupied Ukrainian territory through the prism of operational and service activities of the State Border Guard Service of Ukraine. For these needs, the law enforcement function is allocated from the entire array of functional activities of the State Border Guard Service.

To form a holistic and structured picture of the law enforcement activities implementation that the border agency in a particular area possesses, some aspects of this function are highlighted. The author includes administrative and jurisdictional activities of state border guards, measures to combat administrative violations under Article 204-2 of the Code of Administrative Offenses, operational and investigative activities, and prevention of criminal offenses, provided in Article 332-1 of the Criminal Code.

Based on the research, the author's conclusions about character and the maintenance of the described kinds of functional activity have been formed. The administrative and jurisdictional activities of the State Border Guard Service of Ukraine remain timely, comprehensive, complete, and objective clarification measures of the circumstances regarding violation of the entry and exit orders of the temporarily occupied territory of Ukraine, resolution of this case in strict accordance with the law, the organization of enforcement of the decision.

Counteraction to administrative violation of the order of crossing the borders of the temporarily occupied territory of Ukraine can be defined as a set of measures to identify the causes and conditions that contribute to the commission of this administrative offense; to influence or reduce them as such; to increase motivation among residents settlements on the subject of voluntary observance of the proper order of crossing the lines delineating the temporarily occupied territories of Ukraine.

The operational and investigative component of the law enforcement function of the State Border Service of Ukraine in the area under study is defined as a relatively separate type of activity of the legislative circle of subjects from the State Border Service of Ukraine such as the search, receipt, fixation, study, analysis, prediction and implementation of information through intelligence, counterintelligence, investigative, informational and analytical activities to prevent, detect and eliminate events of violation of the entry and exit procedure into the temporarily occupied territory.

Prevention for violation of the procedure of entering and leaving the temporarily occupied territory of Ukraine is interpreted as a set of measures that should be applied to enforce criminological influence on such criminal behavior to reduce or neutralize it. The same applies to persons with deviant behavior to reorient to law-abiding behavior.

The study made it possible to comprehensively reflect the content of the law enforcement function of operational and service activities of the State Border Guard Service of Ukraine in combating violations of the procedure for entering and leaving the temporarily occupied territory of Ukraine.

Key words: *State Border Guard Service of Ukraine, operational and service activities, law enforcement activities, administrative and jurisdictional powers, counteraction to administrative offenses, operational and investigative activities, crime prevention.*

